

Filip GRZEGORZEWSKI

Uniwersytet Warszawski

filip.grzegorzewski@gmail.com

REKONSTRUKCJA STRATEGII STANÓW ZJEDNOCZONYCH WOBEC TAJWANU PODCZAS PREZYDENTURY JOSEPHA BIDENA

ABSTRACT **Reconstructing the US Strategy Towards Taiwan During the Presidency of Joseph Biden**

Adopting the model of neoclassical realism and elements of the American-centric nationalist paradigm, the paper examines both systemic factors stemming from the Sino-American power rivalry and internal ones referring to the populist traditions of American foreign policy. The main goal of America regarding Taiwan was to use its relationship with the island in its policy of containment of China by emphasizing Taiwan's right to decide its future and preventing China from taking over the island by force. Along with deepening bilateral cooperation, the administration used multilateral mechanisms to promote the concept of peace and security across the Taiwan Strait as an essential element of the global order, which increased the number of countries interested in maintaining the status quo. Russia's aggression against Ukraine heightened concerns about the possibility of PRC's attack on Taiwan, prompting the Biden administration to intensify pressure on Taipei to accelerate military reform. However, the accentuation of closer relations between Washington and Taipei was interpreted by China as a provocative crossing of more "red lines," leading to an intensification of repressive measures against Taiwan and the consolidation of bellicose rhetoric directed against both Washington and Taipei.

Keywords: Taiwan, U.S., China, Joe Biden, Indo-Pacific, strategic ambiguity, realism

Słowa kluczowe: Tajwan, Stany Zjednoczone, Chiny, Joe Biden, Indo-Pacyfik, strategiczna dwuznaczność, realizm

WSTĘP

Będziemy wspierać Tajwan, wiodącą demokrację i kluczowego partnera gospodarczego i w zakresie bezpieczeństwa, zgodnie z długotrwałymi zobowiązaniami Ameryki – taka deklaracja znalazła się w sygnowanym przez prezydenta Josepha Bidena na początku jego kadencji dokumencie pt. *Tymczasowe wytyczne strategiczne bezpieczeństwa narodowego (Interim National Security Strategic Guidance)*¹. Strategia Stanów Zjednoczonych wobec Tajwanu od ponad siedemdziesięciu lat jest funkcją relacji Waszyngtonu z Pekinem oraz wizji roli USA na Pacyfiku. W celu rekonstrukcji tej strategii w dobie Bidena konieczne jest skrótowe nakreślenie historii relacji obu państw i wprowadzenie głównych pojęć opisujących ich specyfikę.

Stany Zjednoczone po raz pierwszy w sposób strategiczny odniosły się do Tajwanu w 1950 roku, kiedy w wyniku wojny domowej w Chinach komuniści ustanowili na kontynencie Chińską Republikę Ludową, a dotychczasowy rząd Republiki Chińskiej schronił się na wyspie Tajwan. Choć początkowo prezydent Harry Truman sygnalizował, że USA nie będą bronić rządu nacjonalistów na uchodźctwie, to sytuacja zmieniła się, gdy Korea Północna zaatakowała Południe². Bezpośrednio po rozpoczęciu ataku administracja Trumana nakazała siłom zbrojnym Stanów Zjednoczonych zapobiec inwazji ChRL na wyspę i zadeklarowała, że określenie przyszłego statusu Formozy nastąpi po przywróceniu bezpieczeństwa na Pacyfiku, zawarciu pokoju z Japonią lub w wyniku decyzji Narodów Zjednoczonych³. Strategia Waszyngtonu polegała na zamrożeniu wewnętrznego konfliktu chińskiego poprzez jego internacjonalizację: interwencja amerykańska w swoim założeniu nie stanowiła ingerencji w wewnętrzne sprawy Chin, lecz była sprawą międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa⁴. Stany Zjednoczone sformalizowały strategiczne relacje w zakresie bezpieczeństwa z Republiką Chińską *Traktatem o wzajemnej obronie (Sino-American Mutual Defense Treaty)*, który obowiązywał od 1955 do 1980 roku⁵. Sojusz ten był elementem polityki powstrzymywania ekspansji komunizmu w Azji. Strategia Waszyngtonu uległa zasadniczej modyfikacji w latach 70., kiedy Stany Zjednoczone postawiły na zbliżenie z Chinami w celu ograniczenia wpływów Związku Radzieckiego. W 1979 roku Waszyngton formalnie uznał

¹ *Interim National Security Strategic Guidance*, s. 21, White House, [online:] <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf>, 20 VII 2023.

² Lin Cheng-Yi, *The Legacy of the Korean War: Impact on U.S.-Taiwan Relations*, „Journal of Northeast Asian Studies” 1992, vol. 11, no. 4, s. 54.

³ National Archives in Washington, DC, Collection HST-WHPRF: White House Press Release Files (Truman Administration), IV 1945-I 1953, Series: White House Press Releases, „Press Release, Statement by the President”, 27 VI 1950, National Archives Identifier: 76089606, [online:] <https://catalog.archives.gov/id/76089606>, 1 IX 2023.

⁴ R. Accinelli, *Crisis and Commitment: United States Policy Toward Taiwan, 1950-1955*, Chapel Hill, NC 1996, s. 35.

⁵ *Mutual Defense Treaty Between the United States and the Republic of China*, 2 XII 1954, Avalon Project – Documents in Law, History and Diplomacy, [online:] https://avalon.law.yale.edu/20th_century/chin001.asp#art1, 20 VII 2023.

rząd w Pekinie i zakończył stosunki dyplomatyczne z Tajpej. Pomiędzy rokiem 1972 a 1982 zdefiniował swoje stanowisko wobec Tajwanu w trzech kolejnych wspólnych komunikatach (1972, 1978, 1982), tzw. sześciu zapewnieniach (1982) oraz akcie amerykańskiego prawa wewnętrznego: *Ustawie o stosunkach z Tajwanem (Taiwan Relations Act, 1979)*⁶. Osią polityki Stanów Zjednoczonych stała się strategiczna dwuznaczność (*strategic ambiguity*), której istotą było z jednej strony powstrzymywanie Pekinu przed inwazją, a z drugiej Tajpej przed ogłoszeniem niepodległości i prowokacjami wobec ChRL⁷. Źródła polityki strategicznej dwuznaczności sięgają zamrożenia konfliktu w Cieśninie Tajwańskiej w latach 50. XX wieku. Polegała ona na celowym utrzymywaniu niepewności, czy Stany Zjednoczone użyją siły do obrony wyspy w razie inwazji ze strony Chińskiej Republiki Ludowej. Waszyngton zarazem celowo dopuszczał możliwość, że USA nie podjęłyby interwencji zbrojnej, zwłaszcza w obliczu jednoznacznych działań Tajpej w celu uzyskania niepodległości. W ciągu kolejnych dziesięcioleci mimo kryzysów w Cieśninie (1954, 1958, 1996), strategiczna dwuznaczność pozwoliła na utrzymanie pokoju w tej części świata⁸. Wspomnieć można również o znaczeniu, jakie Stany Zjednoczone przypisywały roli Chin w zapewnianiu pokoju na Półwyspie Koreańskim poprzez szczególne relacje z Koreą Północną dążącą do uzyskania broni jądrowej. USA w okresie prezydentury George'a W. Busha były krytykowane za hamowanie demokratyzacji Tajwanu, by nie zagrozić relacjom amerykańsko-chińskim⁹.

Podczas rządów Baracka Obamy Waszyngton unikał odnoszenia się do kwestii tajwańskiej, przyjmując za dobrą monetę deklarację prezydenta Ma Ying-jeou, że za jego kadencji nie dojdzie ani do zjednoczenia Chin, ani do wojny, oraz koncentrując się na relacjach gospodarczych z Chinami¹⁰. Strategia zwrotu w stronę Azji bazowała na kwestiach ekonomicznych i choć zakładała również zwiększenie obecności wojskowej Ameryki na Pacyfiku, to nie akcentowała roli Tajwanu w polityce bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych i znaczenia wyspy dla utrzymania równowagi sił w regionie¹¹. Sygnałem zmiany polityki wobec Tajwanu było przyjęcie przez prezydenta elekta Donalda Trumpa telefonu z gratulacjami od prezydent Tsai Ing-wen w grudniu 2016 roku. Z kolei pierwsze miesiące sprawowania władzy przez Republikanów wywołały obawy Tajpej, że prezydent Trump poświęci Tajwan dla korzyści gospodarczych w relacjach z Chinami. O ryzyku instrumentalizacji kwestii tajwańskiej świadczyło lansowanie doktryny America First oraz przedkładanie interesów handlowych nad długoletnie relacje

⁶ *Key U.S. Foreign Policy Documents for the Region*, American Institut in Taiwan, [online:] <https://web-archive-2017.ait.org.tw/en/key-documents.html>, 22 VII 2023.

⁷ M. Grabowski, *Problem Tajwanu w stosunkach amerykańsko-chińskich w latach 1949-2007*, „Politeja” 2007, nr 8.

⁸ F. Grzegorzewski, *Strategic Ambiguity in US-Taiwan Relations During the Donald Trump Administration*, „Polish Political Science Yearbook” 2022, vol. 51, no. 1, s. 59-74.

⁹ *Bush Comments on Taiwan: Did He Go Too Far or Not Far Enough?*, „PacNet” 2003, no. 51/51A, [online:] https://pacforum.org/wp-content/uploads/2019/06/pac_0351and51a.pdf, 20 VII 2023.

¹⁰ K. Campbell, *The Pivot: The Future of American Statecraft in Asia*, New York 2016, s. 14.

¹¹ H. Clinton, *America's Pacific Century*, „Foreign Policy” 2011, 11 X, [online:] <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century>, 22 VII 2023.

sojusznicze. Wkrótce jednak postrzeganie Chin jako głównego globalnego konkurenta, wojna handlowa z tym państwem oraz wzajemna nieufność spotęgowana przez wybuch pandemii COVID-19 przesądziły o powrocie roli Tajwanu jako sojusznika Stanów Zjednoczonych w powstrzymaniu chińskiej ekspansji. USA wpisały Tajwan w strategię wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku¹².

W celu uporządkowania analizy strategii Waszyngtonu wobec Tajwanu w dobie prezydenta Bidena, autor przyjął model realizmu neoklasycznego, użytecznego dla umiejscowienia jej w kontekście rywalizacji mocarstwowej z Chinami¹³. Model ten stawia na pierwszym miejscu czynniki wynikające z systemu międzynarodowego, pozwala jednak zarazem na uwzględnienie elementów poniżej poziomu państwa, tzn. jednostek, procesów zachodzących w obrębie małych grup, polityki biurokratycznej czy państwa i jego polityki wewnętrznej. W tym ujęciu zmienne z poziomu państw (*domestic variables*) wpływają na efektywność, z jaką państwa (elementy systemu) odpowiadają i reagują na bodźce z systemu międzynarodowego. Szczególne znaczenie ma tu wykorzystanie analizy zmiennych interweniujących: percepcji rozkładu potęgi w obrębie systemu międzynarodowego (*decision-makers' perception*) oraz zdolności aparatu państwowego do mobilizacji swoich zasobów¹⁴.

Jako narzędzie pomocnicze autor wykorzystał elementy amerykańskiego paradygmatu nacjonalistycznego, zastosowanego przez Deana P. Chena w celu wyjaśnienia przejścia Stanów Zjednoczonych od liberalnego modelu odwołującego się do polityki Woodrowa Wilsona (1913-1921) w okresie prezydentury Baracka Obamy, do modelu nawiązującego do populistycznej polityki Andrew Jacksona (1829-1837). Światopogląd Wilsonowski bazował na współpracy międzynarodowej, wolnym handlu, współdziałaniu z instytucjami międzynarodowymi oraz zbiorowych sojuszach. Tymczasem rządy prezydenta Trumpa, który jako swój najwyższy priorytet podkreślał obronę interesów zwykłych Amerykanów i nieufność wobec globalizacji, nawiązywały do Jacksonowskiej polityki zagranicznej. Odwołanie w analizie do tych dwóch odmiennych światopoglądów pozwala na lepsze zrozumienie głęboko zakorzenionych koncepcji determinujących amerykańską politykę zagraniczną¹⁵.

Wybór Joe Bidena na 46. prezydenta USA wzbudził nadzieje na powrót do wilsonowskiego multilateralizmu sprzed epoki Trumpa. Tym niemniej uwolnione przez Trumpa potężne siły nacjonalizmu i nastroje antychińskie uniemożliwiały administracji Bidena cofnięcie się do ery liberalnego zaangażowania w relacjach z ChRL. Zmiana na stanowisku prezydenta nie spowodowała automatycznego odejścia od tradycji jacksonowskiej.

¹² E. Goh, *The Asia-Pacific's „Age of Uncertainty”: Great Power Competition, Globalisation and the Economic Security Nexus*, [w:] *From Asia-Pacific to Indo-Pacific: Diplomacy in a Contested Region*, red. R. Patman, P. Kollner, B. Kiglics, Singapore 2022, s. 29-52.

¹³ G. Rose, *Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy*, „World Politics” 1998, vol. 51, no. 1, s. 144-172.

¹⁴ M. Kozub-Karkut, *Realizm neoklasyczny w perspektywie teorii stosunków międzynarodowych i polityki zagranicznej*, Kraków 2020, s. 191-203.

¹⁵ W. Mead, *Special Providence: American Foreign Policy and How It Changed the World*, New York 2002, s. 86-90.

Ten paradygmat nacjonalistyczny dobrze wyjaśnia trwałość ogólnokrajowego konsensusu w polityce amerykańskiej wobec Chin i Tajwanu mimo zmiany władz. D.P. Chen określa podejście administracji Bidena jako nacjonalizm multilateralny¹⁶. Tym samym połączenie modelu realizmu neoklasycznego z pomocniczym wykorzystaniem paradygmatu nacjonalistycznego pozwala na analizę zarówno czynników systemowych, wynikających z chińsko-amerykańskiej rywalizacji mocarstwowej, jak i wewnętrznych, nawiązujących do populistycznych tradycji amerykańskiej polityki zagranicznej.

Artykuł jest próbą rekonstrukcji strategii Stanów Zjednoczonych wobec Tajwanu w dobie prezydenta Bidena, a więc od objęcia przez niego urzędu w styczniu 2021 roku do maja 2023 roku. Temat ten jest szczególnie istotny dla zrozumienia dynamiki rywalizacji mocarstwowej pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chinami. Autor koncentruje się na analizie przesłanek, celów i instrumentów strategii Stanów Zjednoczonych wobec Tajwanu w erze Bidena, a w szczególności stara się odpowiedzieć na pytanie o stopień kontynuacji oraz nowe elementy w podejściu administracji Bidena. Czy i na ile zmiana administracji w Waszyngtonie wpłynęła na redefinicję strategii USA wobec Tajwanu? Czy Stany Zjednoczone zdecydowały o rezygnacji ze strategicznej dwuznaczności na rzecz strategicznej jasności? Dodatkowe pytanie dotyczy kwestii wpływu dotychczasowej strategii Bidena na sytuację w Cieśninie Tajwańskiej.

Artykuł bazuje przede wszystkim na dokumentach źródłowych: strategiach, aktach legislacyjnych, wspólnych oświadczeniach, wystąpieniach publicznych, wywiadach itp. Ze względu na aktualny charakter tematu przegląd literatury wykazał nieliczne pozycje analityczne. Odnotować jednak należy publikacje autorów takich jak Dean P. Chen, Bonnie Glaser, Ye Xiao-di, Richard Bush, Scott Kastner czy Kevin Rudd. W polskiej literaturze amerykańską politykę wobec regionu Indo-Pacyfiku w dobie Bidena badali m.in. Marcin Grabowski, Edward Halizak, Ewa Trojnar, Agata Ziętek, Jakub Zajączkowski czy Bogdan Góralczyk, wzmiankując kwestię Tajwanu. Stosunkowo dużo ukazało się natomiast opracowań o charakterze publicystycznym, w tym przygotowanych przez renomowane *think-tanki*. Zdecydowana większość z nich skupia się jednak na strategii Stanów Zjednoczonych wobec Chin, traktując tę względem Tajwanu ogólnikowo. Wiele z tych tekstów ma charakter postulatywny, nawołując rząd Stanów Zjednoczonych do konkretnej polityki. Wysnuwając wnioski, autor czerpał także z rozmów przeprowadzonych z dyplomatami, politykami i analitykami amerykańskimi, wizytującymi Tajwan w ciągu ostatnich trzech lat.

SPUŚCIZNA PREZYDENTA DONALDA TRUMPA W RELACJACH AMERYKAŃSKO-TAJWAŃSKICH

Kiedy Joe Biden 20 stycznia 2021 roku obejmował urząd prezydenta, relacje z Tajwanem osiągnęły największą intensywność od czasu zerwania stosunków dyplomatycznych. Ta nowa dynamika zdeterminowała początkowe działania administracji

¹⁶ D.P. Chen, *US-China-Taiwan in the Age of Trump and Biden*, New York 2022, s. 11.

Demokratów wobec Tajwanu. Rządy prezydenta Trumpa zbiegły się ze wzrostem asertywności Chin pod władzą przewodniczącego Xi Jinpinga. Administracja Trumpa wyraźnie nasiliła współpracę z Tajwanem w celu równoważenia wzrostu potęgi Chin. Na modyfikację polityki amerykańskiej wobec wyspy zasadniczy wpływ miała więc percepcja zagrożenia ze strony ChRL. Ten wzrost zaangażowania Stanów Zjednoczonych na Tajwanie przełożył się na zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa i przewidywalności w Pekinie, a w konsekwencji przyspieszenie rozwoju chińskiej potęgi wojskowej. To z kolei wpłynęło na proces krystalizowania się dwubiegunowego układu sił z Chińską Republiką Ludową jako największym rywalem Stanów Zjednoczonych. USA w okresie prezydentury Trumpa priorytetowo potraktowały przeciwdziałanie umocnieniu się nowego hegemonu i dążenie do przywrócenia równowagi sił zgodnej z interesem amerykańskim. Kontekst relacji z Chinami określił ich politykę wobec Tajwanu¹⁷.

Głównym instrumentem reorientacji polityki Stanów Zjednoczonych była koncepcja wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku (Free and Open Indo-Pacific, FOIP)¹⁸. Tajwan bezpośrednio odczuł jej skutki zarówno w sferze bezpieczeństwa, jak i gospodarki¹⁹. USA zwiększyły obecność wojskową w regionie oraz budżet na związane z nią wydatki. Waszyngton odnowił koncepcję Quad – współpracy czterech państw: Australii, Indii, Japonii i USA – pierwotnie powołaną do życia w okresie administracji George’a W. Busha w 2004 roku. W tym kontekście kwestia tajwańska postrzegana była jako jeden z potencjalnych punktów zapalnych w Azji. Stany Zjednoczone zwiększyły częstotliwość misji FONOPS (Freedom of Navigation Operations) na Morzu Południowochińskim oraz tranzyty jednostek wojskowych przez Cieśninę Tajwańską²⁰. Jednocześnie jednak wojna handlowa z Chinami i wycofanie się USA z podpisanej 4 lutego 2016 roku *Umowy o Partnerstwie Transpacyficznym* (*Trans-Pacific Partnership Agreement*) zmusiły Tajwan do rewizji swoich ambicji odegrania roli w regionalnej integracji gospodarczej. Waszyngton podjął działania w celu przebudowania globalnych łańcuchów dostaw, co stworzyło szansę dla Tajwanu, by ograniczyć zależność gospodarczą do Chin.

Prezydent Trump utrzymał politykę strategicznej dwuznaczności jako instrumentu celowego zarządzania percepcją amerykańskiego podejścia do kwestii tajwańskiej. Do tradycyjnego wachlarza środków polityki zagranicznej dodał własny bezpośredni styl komunikacji, zaskakujący tak dla partnerów międzynarodowych, jak i często dla własnej administracji. Bardziej ofensywna polityka strategicznej dwuznaczności wobec Tajwanu oraz większa dynamika i nieprzewidywalność w relacjach z wyspą nabrały nowego, instrumentalnego znaczenia w relacjach z Chinami. Kolejne wypowiedzi samego Trumpa

¹⁷ C. Delfeld, *Power Rivals: America and China's Superpower Struggle*, Alexandria, VA 2022, s. 264.

¹⁸ *Remarks by President Trump at APEC CEO Summit, Da Nang, Vietnam*, Donald J. Trump – The White House, 10 XI 2017, [online:] <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-apec-ceo-summit-da-nang-vietnam>, 22 VII 2023.

¹⁹ L. Ford, *The Trump Administration and the Free and Open Indo-Pacific*, Brookings – Quality. Independence. Impact, [online:] <https://www.brookings.edu/research/the-trump-administration-and-the-free-and-open-indo-pacific>, 22 VII 2023.

²⁰ *U.S.-China Strategic Competition in South and East China Seas: Background and Issues for Congress*, Washington, DC 2023, s. 43.

oraz innych polityków amerykańskich, a także wizyty na wyspie wysokich rangą przedstawicieli amerykańskiej administracji zwiększały niepewność związaną z intencjami Waszyngtonu. Reakcja Pekinu – nasilenie presji militarnej na Tajwan – wykraczała poza warstwę werbalną i przekładała się na zwiększenie napięcia w Cieśninie Tajwańskiej.

Nowym elementem w relacjach amerykańsko-tajwańskich, który pojawił się w okresie administracji Trumpa, było akcentowanie odrębności demokratycznego systemu politycznego na Tajwanie, bazującego na wartościach takich jak praworządność, wolność słowa i prawa człowieka. Waszyngton podkreślał tym samym odmiennosć sposobu zarządzania na wyspie od systemu komunistycznego w Chińskiej Republice Ludowej. Rządy prezydenta Trumpa zbiegły się z okresem sprawowania władzy przez prezydent Tsai Ing-wen, stojącą na czele Demokratycznej Partii Postępowej (Democratic Progressive Party, DPP). Administracja Trumpa w sposób znacznie wyraźniejszy niż poprzednie ekipy polityczne z przychylnością odnosiła się do budowania oddzielnej tożsamości narodowej Tajwańczyków.

Odzwierciedlając wzrost strategicznego znaczenia Tajwanu w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych w okresie prezydentury Trumpa, Waszyngton wprowadził Tajpej do kluczowych dokumentów takich jak *Strategia bezpieczeństwa narodowego* (*National Security Strategy*, 2017), *Narodowa strategia obrony* (*National Defense Strategy*, 2018) czy *Strategia Stanów Zjednoczonych wobec Indo-Pacyfiku* (*Indo-Pacific Strategy*, 2018). Co istotne, zacieśnianie relacji z Tajwanem odbywało się w warunkach szerokiego poparcia politycznego tak w Kongresie, jak i w Senacie, czego dowodem było wiele inicjatyw legislacyjnych akcentujących wsparcie dla Tajwanu. Kongres przyjął m.in. *Ustawę o podróżach na Tajwan* (*Taiwan Travel Act*, 2018) otwierającą możliwość wizyt na Tajwanie amerykańskim urzędnikom wysokiego szczebla. W 2019 roku Izba Reprezentantów przyjęła *Ustawę o zabezpieczeniu Tajwanu* (*Taiwan Assurance Act*) nawołującą do przeciwważenia chińskich zabiegów wykluczania Tajwanu ze współpracy w organizacjach międzynarodowych. W 2020 roku zatwierdzono *Ustawę o międzynarodowej ochronie i wzmocnieniu sojuszników Tajwanu* (*Taiwan Allies International Protection and Enhancement Initiative Act* – TAIPEI), której celem było zapobieżenie dalszemu odpływowi sojuszników dyplomatycznych²¹. W Kongresie dominował sentyment antychiński, potęgowany przez nieufność związaną z oceną źródeł i sposobem reagowania Pekinu na narastającą epidemię COVID-19.

O wzroście znaczenia Tajwanu w polityce zagranicznej USA świadczyło również ujęcie Tajpej w odtajnionym w ostatnich dniach sprawowania władzy przez Donalda Trumpa, bezpośrednio przed objęciem urzędu prezydenta przez Joe Bidena, dokumencie pt. *Strategiczne ramy stosunków USA z Indo-Pacyfikiem* (*U.S. Strategic Framework for the Indo-Pacific*), przyjętym w lutym 2018 roku. Tym samym odchodząca administracja narzuciła ton polityki amerykańskiej wobec Tajwanu nowej ekipie Demokratów. Akt określał utrzymanie amerykańskiej przewagi strategicznej na obszarze Indo-Pacyfiku jako kluczowe wyzwanie dla bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych i wskazywał, że

²¹ Skuteczność tych działań była jednak ograniczona, gdyż od 2016 roku stosunki dyplomatyczne z Tajwanem zerwało 7 krajów; na początku 2021 roku Tajwan uznawało 15, a w kwietniu 2023 roku 13 państw.

celem administracji amerykańskiej jest umożliwienie Tajwanowi rozwinięcia skutecznej strategii asymetrycznej obrony oraz uzyskanie takich zdolności, które pozwolą mu zadbać o swoje bezpieczeństwo, uniezależnić od nacisków oraz zwiększyć jego odporność i zdolność do prowadzenia relacji z Chinami na własnych warunkach (*to engage China on its own terms*). Dokument przewidywał przyjęcie w przyszłości strategii, która umożliwi Stanom Zjednoczonym odebranie Chinom dominacji w powietrzu i na morzu wewnątrz strefy ograniczonej „pierwszym łańcuchem wysp”, a także, w razie konfliktu, obronę krajów (*nations*) znajdujących się w tej strefie. Wyraźnie wskazywano tutaj na Tajwan.

Do kanonu aktów prawnych określających amerykańską politykę wobec Tajwanu (*Ustawa o stosunkach z Tajwanem*, wspólne oświadczenia z Chinami) dodano nowy – tzw. sześć zapewnień. Było to ważne, gdyż tym samym administracja Trumpa oficjalnie uznała za wiążący element polityki USA deklaracje prezydenta Ronalda Reagana z 1982 roku przekazane stronie tajwańskiej, zaniepokojonej postępami w ówczesnym ociepleniu chińsko-amerykańskim. Stany Zjednoczone wskazały wówczas, że:

- nie uzgodniły z Chinami daty zakończenia sprzedaży broni na Tajwan;
- nie będą uzgadniać z Chinami kolejnych transakcji sprzedaży broni na Tajwan;
- nie podejmą się roli mediatora między Tajpej a Pekinem;
- nie zgodziły się na rewizję *Ustawy o stosunkach z Tajwanem*;
- nie zmieniły stanowiska na temat suwerenności Tajwanu;
- nie będą naciskać na Tajwan, aby rozpoczął negocjacje z Chinami.

Choć treść tych zapewnień była wcześniej publicznie znana, to Waszyngton dopiero w 2017 roku uznał je za część swojej oficjalnej polityki²².

Prezydent Trump w przeciwieństwie do swojego poprzednika Obamy nie wahał się, by stawiać kwestię Tajwanu jako jedną z osi sporu pomiędzy Waszyngtonem a Pekinem. Tajwan stał się częścią strategii wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku, której celem było ograniczenie ekspansjonizmu ChRL i zapobieżenie utracie dominującej roli USA w regionalnym łańcuchu bezpieczeństwa. Istotnym elementem koncepcji amerykańskiej stało się akcentowanie wspólnoty wartości z Tajpej. Wyrazista polityka Waszyngtonu, wspierając faktyczną niezależność Tajwanu, na nowo określiła znaczenie wyspy dla kwestii równowagi sił.

PRZESŁANKI, CELE I INSTRUMENTY STRATEGII JOSEPHA BIDENA WOBEC TAJWANU. KONTYNUACJA I ZMIANA

W celu rekonstrukcji przesłanek i celów strategii Stanów Zjednoczonych w dobie prezydenta Bidena należy odwołać się do głównych dokumentów przyjętych od stycznia 2021 roku do kwietnia 2023 roku, aktów ustawodawczych oraz wystąpień przedstawicieli amerykańskiej administracji. Zarówno we wzmiankowanych wcześniej

²² *Tillerson Reaffirms US' Commitment to Taiwan*, „Taipei Times” 2017, 10 II, [online:] <https://www.taipetimes.com/News/front/archives/2017/02/10/2003664699>, 22 VII 2023.

Tymczasowych wytycznych strategicznych bezpieczeństwa narodowego²³, jak i przyjętej w październiku 2022 roku *Strategii bezpieczeństwa narodowego*²⁴ Stany Zjednoczone odwołały się do dotychczasowej polityki wobec kwestii tajwańskiej.

Strategia z 2022 roku w szczególności precyzowała: *Mamy żywotny interes w utrzymaniu pokoju i stabilności w Cieśninie Tajwańskiej, co ma kluczowe znaczenie dla regionalnego i globalnego bezpieczeństwa i dobrobytu oraz jest przedmiotem międzynarodowej troski i uwagi. Sprzeciwiamy się wszelkim jednostronnym zmianom status quo przez którąkolwiek ze stron i nie popieramy niepodległości Tajwanu. Pozostajemy wierni naszej polityce „jednych Chin”, bazującej na Ustawie o stosunkach z Tajwanem, trzech wspólnych komunikatach oraz „sześciu zapewnieniach”. Na mocy Ustawy o stosunkach z Tajwanem podtrzymujemy nasze zobowiązania do wspierania samoobrony Tajwanu i utrzymania naszej zdolności do przeciwstawienia się wszelkim próbom użycia wobec niego siły lub przymusu*²⁵.

Obydwa dokumenty akcentowały potrzebę powrotu do narzędzi polityki wielostronnej i współpracy z kluczowymi partnerami, ze szczególnym naciskiem na wspólnotę wartości takich jak demokracja i prawa człowieka. W tym kontekście zapowiadały determinację Stanów Zjednoczonych w walce na rzecz demokracji i z autorytaryzmem. Nowym elementem było też odwołanie się w strategii z 2022 roku do współpracy wielostronnej w regionie Indo-Pacyfiku, w tym w ramach G-7 oraz w szczególności z partnerami europejskimi: *Interesom USA najlepiej służy, gdy nasi europejscy sojusznicy i partnerzy odgrywają aktywną rolę w regionie Indo-Pacyfiku, w tym we wspieraniu swobody żeglugi oraz utrzymywaniu pokoju i stabilności w Cieśninie Tajwańskiej*²⁶.

Relacje z Tajwanem ujęte zostały w tych dokumentach w kontekście strategicznej rywalizacji z Chinami. Strategia z 2022 roku wskazała jako priorytet utrzymanie trwałej przewagi konkurencyjnej nad ChRL przy jednoczesnym ograniczaniu wpływów wciąż niebezpiecznej Rosji. ChRL opisano jako konkurenta, który wykazuje zarówno chęć zmiany porządku międzynarodowego, jak i, w coraz większym stopniu, dysponuje odpowiednią potęgą gospodarczą, dyplomatyczną, wojskową i technologiczną. Tymczasowe wytyczne z 2021 roku nawiązujące m.in. do Tajwanu zapowiadały zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w zredukowanie roli Chin w regionie: *Będziemy wspierać sąsiadów i partnerów handlowych Chin w obronie ich praw do dokonywania niezależnych wyborów politycznych, wolnych od przymusu i nadmiernych wpływów zagranicznych*²⁷.

Bardziej szczegółowe odniesienia do kwestii Tajwanu znalazły się w *Strategii Stanów Zjednoczonych wobec Indo-Pacyfiku* przyjętej w lutym 2022 roku. Podkreślała ona kluczowe znaczenie regionu dla bezpieczeństwa i dobrobytu Ameryki oraz zapowiadała, że *Stany Zjednoczone będą bronić swoich interesów, powstrzymywać agresję militarną*

²³ *Interim National Security...*, s. 21.

²⁴ *National Security Strategy*, White House, [online:] <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>, 22 VII 2023.

²⁵ *Tamże*, s. 24.

²⁶ *Tamże*, s. 17.

²⁷ *Interim National Security...*, s. 20.

*przeciwko naszemu krajowi oraz naszym sojusznikom i partnerom – w tym po drugiej stronie Cieśniny Tajwańskiej – oraz promować bezpieczeństwo regionalne poprzez rozwijanie nowych zdolności, koncepcji operacyjnych, działań wojskowych, inicjatyw z zakresu przemysłu obronnego oraz bardziej niezłomnego profilu sił zbrojnych*²⁸.

Strategia wyraźnie wskazywała, że przymus i agresja ze strony Chin stanowią zagrożenie o wymiarze globalnym, które obejmuje również Tajwan. Zapowiadała włączenie wyspy w architekturę współpracy wielostronnej w celu zbudowania wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku. Ogłaszała współpracę z partnerami z regionu i spoza niego w celu utrzymania pokoju i stabilności w Cieśninie Tajwańskiej, w tym poprzez wspieranie zdolności Tajwanu do samoobrony, by decyzja o jego przyszłości zapadła w sposób pokojowy, zgodnie z wolą i najlepszym interesem mieszkańców (*Taiwan's people*). Strategia odwoływała się także do polityki „jednych Chin” oraz zobowiązań wynikających z *Ustawy o stosunkach z Tajwanem*, trzech wspólnych komunikatów i „sześciu zapewnień”.

Rok po ogłoszeniu *Strategii Stanów Zjednoczonych wobec Indo-Pacyfiku* Departament Stanu USA opublikował podsumowanie działań administracji w zakresie jej implementacji. Odnosząc się do Tajwanu, wskazano na powołanie nowych formatów współpracy: grupy roboczej wysokiego szczebla ds. cyberbezpieczeństwa, a także w zakresie stosunków gospodarczych, tajwańsko-amerykańskiej inicjatywy na rzecz handlu w XXI wieku (*Taiwan-U.S. Initiative on 21st-Century Trade*) oraz współdziałania w zakresie technologii, handlu i współpracy inwestycyjnej (*Technology, Trade and Investment Collaboration Framework*)²⁹.

Kolejnym istotnym dokumentem bezpośrednio odnoszącym się do Tajwanu była *Narodowa strategia obrony* z października 2022 roku. Przedstawia ona strategiczną rywalizację z Chinami jako kluczową kwestię dla Stanów Zjednoczonych oraz definiuje coraz bardziej agresywne dążenie ChRL do przebudowy regionu Indo-Pacyfiku i systemu międzynarodowego jako najbardziej kompleksowe i zarazem najpoważniejsze wyzwanie dla bezpieczeństwa narodowego USA³⁰.

Zgodnie z oceną zawartą w strategii, *coraz bardziej prowokacyjna retoryka ChRL i jej działania przymusowe wobec Tajwanu mają charakter destabilizujący, niosą ryzyko błędnej oceny sytuacji i zagrażają pokojowi i stabilności w Cieśninie Tajwańskiej. [...] Departament [Obrony] będzie wspierał asymetryczną samoobronę Tajwanu współmierzną do zmieniającego się zagrożenia ze strony ChRL i zgodną z naszą polityką „jednych Chin”. Departament będzie również wspierał wysiłki sojuszników i partnerów, zgodnie z polityką USA i prawem międzynarodowym w celu reagowania na przypadki przymusu*

²⁸ *Indo-Pacific Strategy of the United States*, White House, [online:] <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf>, 22 VII 2023.

²⁹ *Marking One Year Since the Release of the Administration's Indo-Pacific Strategy: Fact Sheet*, U.S. Department of State, 13 II 2023, [online:] <https://www.state.gov/marking-one-year-since-the-release-of-the-administrations-indo-pacific-strategy>, 22 VII 2023.

³⁰ *National Defense Strategy of the United States of America*, U.S. Department of Defense, <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF>, 22 VII 2023.

w „szarej strefie” wynikające z wysiłków ChRL mających na celu ustanowienie kontroli nad Morzem Wschodniochińskim, Cieśniną Tajwańską, Morzem Południowochińskim oraz spornymi granicami lądowymi, np. z Indiami. Jednocześnie Departament będzie nadal priorytetowo traktował utrzymanie otwartych linii komunikacyjnych z Chińską Armią Ludowo-Wyzwoleńczą i odpowiedzialne zarządzanie rywalizacją.

Warto przytoczyć również oświadczenie rzecznika Departamentu Stanu z początku kadencji prezydenta Bidena, w którym Stany Zjednoczone wezwały Pekin do zaprzestania militarnych, dyplomatycznych i gospodarczych nacisków na Tajwan, a zamiast tego podjęły konstruktywny dialog z demokratycznie wybranymi przedstawicielami Tajpej. Rzecznik wskazał też, że amerykańskie zaangażowanie w sprawy wyspy jest solidne jak skała (*rock-solid*) i przyczynia się do utrzymania pokoju i stabilności w Cieśninie Tajwańskiej oraz całym regionie³¹.

Wyraźne odniesienia do Tajwanu znalazły się także w licznych dokumentach uzgodnionych przez Stany Zjednoczone z głównymi partnerami. Przykładem są wspólne oświadczenia podsumowujące spotkania pomiędzy przywódcami np. z Koreą Południową³² czy Japonią³³, w których podkreślono, że utrzymanie pokoju i stabilności w Cieśninie Tajwańskiej jest niezbędnym elementem bezpieczeństwa i dobrobytu społeczności międzynarodowej. W podobnym duchu wypowiedzieli się inni przedstawiciele amerykańskiej administracji, np. sekretarz stanu Antony Blinken czy sekretarz obrony Lloyd Austin³⁴.

Istotne jest, do jakiego stopnia Stany Zjednoczone w dobie Bidena zachowały politykę strategicznej dwuznaczności wobec kwestii tajwańskiej. Prezydent Biden kilka razy wypowiadał się publicznie na temat Tajwanu – dotychczas czterokrotnie stwierdził, że gdyby Tajwan został zaatakowany, to USA stanęłyby w jego obronie. W sierpniu 2021 roku w wywiadzie dla ABC News porównał zobowiązania wobec Tajwanu do artykułu 5. traktatu waszyngtońskiego³⁵. W październiku tego samego roku w spotkaniu

³¹ N. Price, *PRC Military Pressure Against Taiwan Threatens Regional Peace and Stability*, U.S. Department of State, 23 I 2021, [online:] www.state.gov/prc-military-pressure-against-taiwan-threatens-regional-peace-and-stability, 22 VII 2023.

³² *United States-Republic of Korea Leaders' Joint Statement*, White House, 21 V 2022, [online:] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/05/21/united-states-republic-of-korea-leaders-joint-statement>, 22 VII 2023.

³³ *Joint Statement of the United States and Japan*, White House, 13 I 2023, [online:] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/01/13/joint-statement-of-the-united-states-and-japan>, 22 VII 2023.

³⁴ *Secretary Antony J. Blinken, Defense Secretary Lloyd Austin, Australian Foreign Minister Penny Wong, and Australian Deputy Prime Minister and Minister for Defense Richard Marles at a Joint Press Availability: Remarks*, U.S. Department of State, 6 XII 2022, [online:] <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-defense-secretary-lloyd-austin-australian-foreign-minister-penny-wong-and-australian-deputy-prime-minister-and-minister-for-defense-richard-marles-at-a-joint-press-avail>, 22 VII 2023.

³⁵ *Full Transcript of ABC News' George Stephanopoulos' Interview with President Joe Biden*, ABC News, 19 VIII 2021, [online:] <https://abcnews.go.com/Politics/full-transcript-abc-news-george-stephanopoulos-interview-president/story?id=79535643>, 22 VII 2023.

publicznym moderowanym przez CNN potwierdził, że w odpowiedzi na atak Chin Stany Zjednoczone broniłyby Tajwanu, co wynika z amerykańskich zobowiązań³⁶. Kolejny raz ogłosił to w maju 2022 roku podczas konferencji prasowej z premierem Japonii Fumio Kishidą, dodając, że choć Stany Zjednoczone zgadzają się z polityką „jednych Chin”, to przejście Tajwanu siłą byłoby niewłaściwe³⁷. We wrześniu 2022 roku w wywiadzie dla CBS News Biden ponownie przypomniał, że Stany Zjednoczone prowadzą politykę „jednych Chin”, ale to Tajwan sam decyduje o własnej niezależności. Zastrzegł, że USA nie zachęcają do niepodległości – to decyzja mieszkańców wyspy. Na pytanie, czy amerykańskie wojska stanęłyby w obronie Tajwanu, jednoznacznie odpowiedział, że tak, gdyby doszło do bezprecedensowego ataku ze strony Chin³⁸.

Za każdym razem Biały Dom i Departament Stanu wyjaśniały, że polityka Stanów Zjednoczonych nie uległa zmianie, a słowa prezydenta należy interpretować jako podkreślenie zobowiązania, że Waszyngton zapewni Tajpej odpowiednie środki do skutecznej samoobrony. Tę ambiwalencję w przekazie USA wobec kwestii tajwańskiej można odczytywać jako skalowanie polityki strategicznej dwuznaczności. Jak opisano wyżej, w przeszłości jej funkcją było podwójne powstrzymywanie – Tajwanu przed ogłoszeniem niepodległości i Chin przed inwazją. W okresie prezydentury Bidena ostrze strategicznej dwuznaczności skierowane zostało w stronę Chin jako element polityki hamowania i konserwowania układu równowagi sił.

Zmiana administracji w Białym Domu nie wpłynęła na jedność Kongresu w ocenie Chin jako głównego konkurenta, zagrażającego globalnym interesom Stanów Zjednoczonych. Utrzymało się również wysokie wsparcie dla Tajwanu zarówno ze strony Demokratów, jak i Republikanów. Przełożyło się ono na konkretne inicjatywy legislacyjne, wizyty na Tajwanie i polityczne deklaracje. Największe znaczenie polityczne miała wizyta przewodniczącej Izby Reprezentantów Nancy Pelosi w sierpniu 2022 roku. Była to pierwsza tej rangi wizyta od dwudziestu pięciu lat (Newt Gingrich, pełniąc tę samą funkcję, odwiedził Tajwan w 1997 roku). W odpowiedzi Chin oskarżyły Stany Zjednoczone o „igranie z ogniem”, uznały delegację za naruszenie swojej suwerenności, odpowiedziały nałożeniem sankcji ekonomicznych na Tajwan oraz rozpoczęły największe w historii ćwiczenia wokół wyspy z użyciem ostrej amunicji.

Do podobnej eskalacji napięcia doszło również przy okazji wizyty prezydent Tsai Ing-wen w Stanach Zjednoczonych na przełomie marca i kwietnia 2023 roku, podczas tranzytu w drodze do i z Ameryki Łacińskiej. Prezydent Tsai spotkała się m.in. z przewodniczącym Izby Reprezentantów Kevinem McCarthym, co wywołało oskarżenia ze

³⁶ *Remarks by President Biden in a CNN Town Hall with Anderson Cooper*, White House, 22 X 2021, [online:] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/10/22/remarks-by-president-biden-in-a-cnn-town-hall-with-anderson-cooper-2>, 22 VII 2023.

³⁷ T. Hunnicutt, *Biden Says He Would Be Willing to Use Force to Defend Taiwan Against China*, Reuters, 24 V 2022, [online:] <https://www.reuters.com/world/biden-meets-japanese-emperor-start-visit-launch-regional-economic-plan-2022-05-23>, 22 VII 2023.

³⁸ *Biden Tells 60 Minutes U.S. Troops Would Defend Taiwan, but White House Says This Is Not Official U.S. Policy*, CBS News, 18 IX 2022, [online:] <https://www.cbsnews.com/news/president-joe-biden-taiwan-60-minutes-2022-09-18>, 22 VII 2023.

strony Chin o łamanie zasady „jednych Chin” oraz popieranie niepodległości Tajwanu. Chiny zorganizowały kolejne manewry wojskowe wokół wyspy o podobnej skali, jak te w następstwie wizyty Pelosi. W ćwiczeniach, które miały na celu sprawdzenie elementów blokady wyspy, wzięło udział (wg strony tajwańskiej) 91 samolotów i 12 okrętów wojennych, w tym myśliwce J-15 startujące z lotniskowca Shandong. Ogółem od stycznia 2021 do końca kwietnia 2023 roku chińskie samoloty naruszyły tajwańską strefę identyfikacji obrony powietrznej ADIZ ponad 600 razy (dane ministerstwa obrony Tajwanu)³⁹.

W okresie prezydentury Bidena Tajwan odwiedziło przynajmniej kilkanaście delegacji członków Kongresu. Ich wizyty były najczęściej wykorzystywane przez media amerykańskie do nagłośnienia sprawy Tajwanu oraz akcentowania poparcia dla tajwańskiej demokracji⁴⁰. Analiza statystyczna liczby delegacji członków Kongresu na podstawie danych Biura Prezydenta Republiki Chińskiej (Tajwanu) wykazała proporcjonalnie nieznaczny spadek częstotliwości wizyt w stosunku do okresu prezydentury Trumpa. Różnica nie jest jednak na tyle istotna, by pozwolić na wyciągnięcie jednoznacznych wniosków. Wydaje się natomiast, że przekaz polityczny tych delegacji był świadectwem trwałego ponadpartyjnego poparcia dla Tajwanu. Ich znaczenie w relacjach amerykańsko-tajwańskich było tym większe, że spotykało się z ostrą reakcją Pekinu.

W kontekście agresji Rosji na Ukrainę rozpoczętej 24 lutego 2022 roku warto zwrócić uwagę, w jaki sposób Stany Zjednoczone uspokajały Tajpej, że wzrost amerykańskiego zaangażowania w Europie nie oznacza zmniejszenia zainteresowania Azją Wschodnią. Obawy te były częściowo podsycane przez chińskie działania dezinformacyjne, które zawierały hasło „dzisiaj Ukraina, jutro Tajwan”. Prezydent Biden wysłał na wyspę m.in. delegację byłych wysokich urzędników obrony i bezpieczeństwa, na czele z byłym przewodniczącym Połączonych Szefów Sztabów adm. Mikiem Mullenem, aby potwierdzić poparcie Ameryki dla Tajwanu⁴¹.

Kongres podjął kilka inicjatyw ustawodawczych, będących nadal w trakcie procesu legislacyjnego, których celem było podkreślenie wsparcia dla Tajwanu. Wymienić tu można następujące projekty: *Ustawa o zapobieżeniu inwazji na Tajwan (Taiwan Invasion Prevention Act)*, *Ustawa o partnerstwie z Tajwanem (Taiwan Partnership Act)*, *Ustawa Tajwan PLUS (Taiwan PLUS Act)*, *Ustawa o wzmocnieniu stosunków z Tajwanem (Taiwan Relations Reinforcement Act)* oraz *Ustawa o obronie Tajwanu (Taiwan Defense Act)*. Na szczególną uwagę zasługują dwa projekty:

³⁹ B. Blanchard, Lee Yi-mou, *China Ends Taiwan Drills After Practising Blockades, Precision Strikes*, Reuters, 11 IV 2023, [online:] <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/japan-following-chinas-taiwan-drills-with-great-interest-2023-04-10>, 31 VIII 2023.

⁴⁰ Przykładowo, oświadczenia prasowe Biura Prezydenta: *President Tsai Meets US House Delegation Led by Rep. John Curtis*, Office of the President, Republic of China (Taiwan), 20 XII 2022, [online:] <https://english.president.gov.tw/NEWS/6416?DetailNo=US>, 22 VII 2023; *President Tsai Meets US Senator Marsha Blackburn*, Office of the President, Republic of China (Taiwan), 26 VIII 2022, [online:] <https://english.president.gov.tw/NEWS/6308?DetailNo=US1>, 22 VII 2023; *President Tsai Meets US House Delegation Led by Representative Ro Khanna*, Office of the President, Republic of China (Taiwan), 20 XII 2022, [online:] <https://english.president.gov.tw/NEWS/6448>, 22 VII 2023.

⁴¹ R. Haass, B. Glaser, R. Bush, *U.S.-Taiwan Relations: The Past, Present, and Future of a Unique and Consequential Relationship*, Washington, DC 2023, s. 88.

- *Ustawa o polityce wobec Tajwanu (Taiwan Policy Act)*⁴² – gdyby została przyjęta w obecnym brzmieniu, stanowiłaby najbardziej znaczącą zmianę polityki USA od czasu *Ustawy o stosunkach z Tajwanem* z 1979 roku; zakłada m.in. przyznanie Tajwanowi 6,5 mld dolarów pomocy wojskowej;
- *America Competes Act*⁴³ – zawiera propozycje pogłębienia amerykańsko-tajwańskiej współpracy wojskowej, dyplomatycznej i kulturalnej.

Dodatkowo prezydent Biden podpisał ustawę regulującą wydatki wojskowe na Tajwan na rok fiskalny 2023 (*National Defense Authorisation Act*), która zakłada kwotę w wysokości do 2 mld dolarów rocznie pomiędzy 2023 a 2027 rokiem. Ustawa przewiduje również wzmocnienie zdolności obronnych Tajwanu oraz zwiększenie zdolności do prowadzenia wspólnych operacji w ramach programu międzynarodowej edukacji wojskowej i szkoleń⁴⁴.

Stany Zjednoczone kontynuowały programy wsparcia wojskowego dla Tajwanu. Suma ogłoszonych transakcji w okresie styczeń 2021 – kwiecień 2023 roku to 2,5 mld dolarów⁴⁵. W październiku 2022 roku prezydent Tsai Ing-wen potwierdziła obecność wojsk amerykańskich na wyspie w celach szkoleniowych⁴⁶. Formalnie nie stacjonowały one w tym miejscu od czasu zerwania stosunków dyplomatycznych w 1979 roku oraz wygaśnięcia *Traktatu o wzajemnej obronie (Sino-American Mutual Defense Treaty)* w roku następnym. Kolejne informacje prasowe z początku 2023 roku precyzowały, że na Tajwanie przebywa ok. 200 amerykańskich żołnierzy prowadzących szkolenia dla tajwańskich sił zbrojnych⁴⁷. Stany Zjednoczone utrzymywały również regularną obecność swojej marynarki w Cieśninie Tajwańskiej oraz na Morzu Południowochińskim, podkreślając potrzebę zachowania wolności żeglugi na wodach międzynarodowych⁴⁸. Dodatkowo dyplomacja amerykańska przekonała inne państwa do zwiększenia zaangażowania wojskowego w tej części świata, czego efekt stanowiły działania odstrasżające w Cieśninie Tajwańskiej i regionie Indo-Pacyfiku. Przykładem były wspólne ćwiczenia wojskowe u wybrzeży Okinawy z udziałem trzech lotniskowców: USS Ronald Reagan,

⁴² *Taiwan Policy Act of 2022*, Library of Congress, [online:] <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/4428/text>, 22 VII 2023.

⁴³ *United States Innovation and Competition Act of 2021*, Library of Congress, [online:] <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/4521/text>, 22 VII 2023.

⁴⁴ *MOEA Welcomes US Bills Reaffirming Support for Taiwan*, Taiwan Today, 26 XII 2022, [online:] <https://taiwantoday.tw/news.php?unit=2,6,10,15,18&post=230034>, 22 VII 2023.

⁴⁵ Obliczenia własne autora na podstawie danych publikowanych przez Defense Security Cooperation Agency, [online:] <https://www.dsca.mil>, 22 VII 2023.

⁴⁶ W. Ripley, E. Cheung, B. Westcott, *Taiwan's President Says the Threat from China Is Increasing „Every Day” and Confirms Presence of US Military Trainers on the Island*, CNN, 27 X 2021, [online:] <https://edition.cnn.com/2021/10/27/asia/tsai-ingwen-taiwan-china-interview-intl-hnk/index.html>, 22 VII 2023.

⁴⁷ K. Everington, *200 US Military Trainers Now in Taiwan*, „Taiwan News” 17 IV 2023, [online:] <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/4866003>, 22 VII 2023.

⁴⁸ *US Warship Sails Through Taiwan Strait Following China War Games*, Reuters, 17 IV 2023, [online:] <https://www.reuters.com/world/us-warship-sails-through-taiwan-strait-following-china-war-games-2023-04-17>, 22 VII 2023.

USS Carl Vinson i HMS Queen Elizabeth z sześciu krajów – Stanów Zjednoczonych, Japonii, Wielkiej Brytanii, Nowej Zelandii, Holandii i Kanady w październiku 2021 roku. W tym samym miesiącu amerykańskie i kanadyjskie okręty wojenne przeplęły we wspólnej misji przez Cieśninę Tajwańską⁴⁹.

Dyplomacja amerykańska kontynuowała wsparcie uczestnictwa Tajwanu w merytorycznych pracach organizacji międzynarodowych takich jak Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), Międzynarodowa Agencja Lotnictwa Cywilnego (ICAO) oraz Interpol. Za szczególny sukces uznać można doprowadzenie do wspólnego poparcia krajów G7 dla udziału Tajwanu w pracach WHO⁵⁰.

Wspomnieć należy także o wymiarze gospodarczym relacji amerykańsko-tajwańskich. Po pięcioletniej przerwie, w czerwcu 2021 roku Stany Zjednoczone wznowiły rozmowy na podstawie *Umowy ramowej w sprawie handlu i inwestycji (Trade and Investment Framework Agreement)*. Tajwan był dziesiątym co do wielkości partnerem handlowym USA, natomiast USA drugim największym partnerem handlowym Tajwanu. Choć administracja Bidena zapowiadała pogłębienie relacji gospodarczych z wyspą (głównym celem było tu wykorzystanie jej roli w globalnych łańcuchach dostaw, zwłaszcza półprzewodników), to jednak nie doszło do przełomu w sprawie umowy o wolnym handlu. USA za to wystąpiły ze wspomnianymi już poprzednio amerykańsko-tajwańską inicjatywą na rzecz handlu w XXI wieku⁵¹ i deklaracją współdziałania w zakresie technologii, handlu i współpracy inwestycyjnej, której celem było wzmocnienie łańcuchów dostaw poprzez promowanie inwestycji dwustronnych⁵².

REDEFINICJA STRATEGII WOBEC TAJWANU. W STRONĘ STRATEGICZNEJ JASNOŚCI?

Powyższy przegląd przesłanek strategii Stanów Zjednoczonych po nieco ponad połowie kadencji prezydenta Bidena wykazał duży stopień kontynuacji dorobku poprzedników, zwłaszcza prezydenta Trumpa. Nie uległ zmianie kanon definiujących ją podstawowych dokumentów: jednej ustawy, trzech komunikatów i „sześciu zapewnień”.

⁴⁹ *Major Exercises in East China Sea and Those for Remote Island Defense*, Japan Ministry of Defense, [online:] https://www.mod.go.jp/en/d_architecture/major-exercises/major_exercises_01.html, 22 VII 2023.

⁵⁰ *G7 Foreign and Development Ministers' Meeting: Communiqué, London, 5 May 2021*, UK Foreign, Commonwealth and Development Office, [online:] www.gov.uk/government/publications/g7-foreign-and-development-ministers-meeting-may-2021-com-munique/g7-foreign-and-development-ministers-meeting-communication-london-5-may-2021, 22 VII 2023.

⁵¹ *United States and Taiwan Announce the Launch of the U.S.-Taiwan Initiative on 21st-Century Trade*, United States Trade Representative, 1 VI 2022, [online:] <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2022/june/united-states-and-taiwan-announce-launch-us-taiwan-initiative-21st-century-trade>, 22 VII 2023.

⁵² *Commerce Official Celebrates U.S.-Taiwan Trade at Signing Event: Press Release*, U.S. Department of Commerce, 14 X 2022, [online:] <https://www.trade.gov/press-release/commerce-official-celebrates-us-taiwan-trade-signing-event>, 22 VII 2023.

Na ciągłość w polityce wobec Tajwanu wpłynęło wpisanie jej w logikę modelu realizmu oraz kontekst nasilającej się rywalizacji mocarstwowej z Chinami. W odróżnieniu jednak od początkowego okresu rządów prezydenta Trumpa, Stany Zjednoczone w dobie Bidena nie podsycaly obaw o „przehandlowanie” Tajwanu w zamian za korzyści gospodarcze w stosunkach z Chinami. Przeciwnie – bliższe relacje amerykańsko-tajwańskie wpisywały się w strategię wzmacniania roli Stanów Zjednoczonych na obszarze Indo-Pacyfiku. Tym samym Biden kontynuował kierunek wytyczony w drugiej połowie kadencji Trumpa. Drugim czynnikiem przesądającym o trwałości zaangażowania Stanów Zjednoczonych w relacje z Tajwanem był konsensus w kręgach amerykańskich elit, zarówno republikańskich, jak i demokratycznych, budowany na bazie paradygmatu nacjonalistycznego zgodnego z duchem tradycji jacksonowskiej, konfrontujący świat amerykańskiej demokracji ze światem chińskiego autorytaryzmu. W tym ujęciu Tajwan nadal postrzegany był jako cenny sojusznik, dzielący wizję Stanów Zjednoczonych. Administracja prezydenta Trumpa w większym stopniu akcentowała hasło *America First*, natomiast ekipa Bidena powróciła do języka wartości. Cechą wspólną obydwu narracji w odniesieniu do kwestii tajwańskiej było podkreślanie prymatu porządku lansowanego przez USA. Trzecim nowym czynnikiem był wilsonowski wymiar amerykańskiej polityki zagranicznej, czyli poszukiwanie sprzymierzeńców i wykorzystanie narzędzi wielostronnych. Przykładem może być zaangażowanie G7 czy Europy w kwestię tajwańską oraz wielonarodowe ćwiczenia wojskowe na wodach w pobliżu wyspy.

Zgodnie z logiką realizmu, głównym celem Ameryki wobec Tajwanu było wykorzystanie relacji z Tajpej w polityce powstrzymywania Chin. Wiązała się z tym potrzeba wzmocnienia środków odstraszenia wobec Pekinu, a także ugruntowania demokratycznego charakteru rządów na Tajwanie. Administracja Bidena w bardziej wyraźny sposób wypukliła cel zagwarantowania Tajwanowi prawa do decydowania o swojej przyszłości oraz zapobieżenia przejściu wyspy przez Chiny siłą. Choć formalnie Waszyngton nie wykluczał pokojowego zjednoczenia, to praktyka pokazywała, że nie jest to preferowany scenariusz. Zacieśnienie stosunków z Tajwanem pociągnęło za sobą częstsze kontakty oficjalne na wyższym szczeblu, większe wsparcie za strony USA dla udziału wyspy w mechanizmach międzynarodowej współpracy wielostronnej oraz zabieganie o poparcie Tajwanu przez sojuszników Ameryki. Ponadto Stany Zjednoczone w sposób bardziej zdecydowany okazywały Tajpej pomoc w wymiarze bezpieczeństwa.

Dla realizacji powyższych celów Waszyngton rozszerzył paletę instrumentów, stawiając przede wszystkim na zacieśnienie wszechstronnych relacji z Tajwanem. Polityka Bidena wobec Indo-Pacyfiku łączyła instrumenty należące do domeny realizmu i liberalizmu⁵³. Zmianie uległa również dynamika kontaktów z Tajwanem, o czym świadczyły częstsze i bardziej nagłaśniane wizyty. Poza pogłębieniem współpracy dwustronnej, Biden wykorzystał do tego mechanizmy współpracy wielostronnej, promując koncepcję bezpieczeństwa i pokoju w Cieśninie Tajwańskiej jako istotnego elementu światowego ładu. To swoiste umiędzynarodowienie kwestii tajwańskiej zwiększało liczbę

⁵³ M. Grabowski, *Joe Biden's Strategy in the Asia-Pacific Region: Change or Continuity. A Comparative Analysis*, „Polish Political Science Yearbook” 2021, vol. 50, no. 4.

państw zainteresowanych utrzymaniem *status quo*. Przełożyło się to na bardziej powszechną świadomość globalnej opinii publicznej na temat ewentualnych katastrofalnych skutków konfliktu zbrojnego w Cieśninie Tajwańskiej. Tym niemniej akcentowanie bliższych relacji pomiędzy Waszyngtonem a Tajpej interpretowane było przez Chiny jako prowokacyjne przekraczanie kolejnych „czerwonych linii” i wywoływało nasilenie działań represyjnych wobec Tajwanu, w tym kolejnych ćwiczeń wojskowych, symulujących elementy blokady wyspy. Stanowiło również impuls dla Chin do konsolidacji wojowniczej retoryki skierowanej tak przeciwko Waszyngtonowi, jak i Tajpej. Chiny argumentowały, że manewry wojskowe wokół Tajwanu są reakcją na amerykańskie próby trwałego uniemożliwienia politycznej integracji wyspy z kontynentem⁵⁴. W konsekwencji Tajwan stał się znów głównym punktem spornym na agendzie amerykańsko-chińskiej, pogłębiając wzajemną nieufność.

Na sytuację wokół Tajwanu wpłynęła również agresja Rosji na Ukrainę, przyczyniając się do wzrostu poczucia zagrożenia związanego z możliwością ataku ChRL na Tajwan. Skłoniło to administrację Bidena do nasilenia nacisków na Tajpej, by przyspieszyć reformę wojskową z podkreśleniem zdolności działań asymetrycznych, rozpocząć budowanie sprawnych sił obrony terytorialnej oraz rewizję planów zakupów sprzętu wojskowego w taki sposób, by uniemożliwić Chinom zajęcie wyspy⁵⁵.

Na oddzielne omówienie zasługuje kwestia redefinicji przez administrację Bidena polityki strategicznej dwuznaczności. Choć Waszyngton nigdy jej nie sformalizował, to jednak strategiczna dwuznaczność przez wiele dekad stabilizowała sytuację w Cieśninie, studząc nastroje pro-niepodległościowe na Tajwanie i zapobiegając chińskiej inwazji. W okresie prezydentury Bidena, podobnie jak w okresie rządów Trumpa, przewidywalna polityka prezydent Tsai zmniejszyła potrzebę koncentrowania się Stanów Zjednoczonych na kwestii ewentualnego ogłoszenia niepodległości *de iure* przez Tajwan. Głównym wymiarem strategicznej dwuznaczności stało się pytanie o ewentualną gotowość USA do zbrojnej obrony wyspy. Ta wyraźna zmiana zastosowania strategicznej dwuznaczności była możliwa ze względu na jej elastyczność i „skalowalność”. Jednocześnie od kilku lat w Stanach Zjednoczonych narastała dyskusja o potrzebie zastąpienia strategicznej dwuznaczności strategiczną jasnością. Przywołać tu można głośny artykuł Richarda Haassa i Davida Sacksa na łamach „Foreign Affairs” z września 2020 roku. Autorzy argumentowali, że celowa dwuznaczność nie będzie już odstraszać coraz bardziej asertywnych Chin z rosnącym potencjałem militarnym. USA powinny więc wprowadzić politykę strategicznej jasności, która wprost określi, że Ameryka odpowie na każde użycie siły przez Chiny przeciwko Tajwanowi. Waszyngton mógłby dokonać tej zmiany w sposób zgodny ze swoją polityką „jednych Chin”⁵⁶. Czterokrotne bezpośrednie deklaracje Bidena o gotowości Stanów Zjednoczonych do obrony Tajwanu

⁵⁴ D. Roy, *Making Sense of Biden's Taiwan Policy*, „The Diplomat” 2022, 22 IX, [online:] <https://thediplomat.com/2022/09/making-sense-of-bidens-taiwan-policy>, 22 VII 2023.

⁵⁵ R. Haass, B. Glaser, R. Bush, *U.S.-Taiwan Relations...*, s. 89.

⁵⁶ R. Haass, D. Sacks, *American Support for Taiwan Must Be Unambiguous*, „Foreign Affairs” 2020, 2 IX, [online:] <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/american-support-taiwan-must-be-unambiguous>, 31 VIII 2023.

przy użyciu sił zbrojnych, mimo każdorazowego wyjaśnienia przez urzędników niższego szczebla, że polityka amerykańska nie uległa zmianie, stanowiły sygnał determinacji prezydenta w powstrzymaniu Chin. Z jednej strony ten dwugłos można interpretować jako formę celowej dwuznaczności *par excellence*. Z drugiej jednak niewątpliwie deklaracje Bidena stanowiły nową jakość w podejściu Ameryki do kwestii tajwańskiej.

Wszystkie opinie i poglądy wyrażone w tym artykule są wyłącznie poglądami autora i nie odzwierciedlają opinii, poglądów ani stanowisk żadnej instytucji.

BIBLIOGRAFIA

- Accinelli R., *Crisis and Commitment: United States Policy Toward Taiwan, 1950-1955*, Chapel Hill, NC 1996.
- Biden Tells 60 Minutes U.S. Troops Would Defend Taiwan, but White House Says This Is Not Official U.S. Policy*, CBS News, 18 IX 2022, [online:] <https://www.cbsnews.com/news/president-joe-biden-taiwan-60-minutes-2022-09-18>.
- Blanchard B., Lee Yi-mou, *China Ends Taiwan Drills After Practising Blockades, Precision Strikes*, Reuters, 11 IV 2023, [online:] <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/japan-following-chinas-taiwan-drills-with-great-interest-2023-04-10>.
- Bush Comments on Taiwan: Did He Go Too Far or Not Far Enough?*, „PacNet” 2003, no. 51/51A, s. 1-2, [online:] https://pacforum.org/wp-content/uploads/2019/06/pac_0351and51a.pdf.
- Campbell K., *The Pivot: The Future of American Statecraft in Asia*, New York 2016.
- Chen D.P., *US-China-Taiwan in the Age of Trump and Biden*, New York 2022, <https://doi.org/10.4324/9781003286615>.
- Clinton H., *America's Pacific Century*, „Foreign Policy” 2011, 11 X, [online:] <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century>.
- Commerce Official Celebrates U.S.-Taiwan Trade at Signing Event: Press Release*, U.S. Department of Commerce, 14 X 2022, [online:] <https://www.trade.gov/press-release/commerce-official-celebrates-us-taiwan-trade-signing-event>.
- Delfeld C., *Power Rivals: America and China's Superpower Struggle*, Alexandria, VA 2022.
- Everington K., *200 US Military Trainers Now in Taiwan*, „Taiwan News” 2023, 17 IV, [online:] <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/4866003>.
- Ford L., *The Trump Administration and the Free and Open Indo-Pacific*, Brookings – Quality. Independence. Impact, [online:] <https://www.brookings.edu/research/the-trump-administration-and-the-free-and-open-indo-pacific>.
- Full Transcript of ABC News' George Stephanopoulos' Interview with President Joe Biden*, ABC News, 19 VIII 2021, [online:] <https://abcnews.go.com/Politics/full-transcript-abc-news-george-stephanopoulos-interview-president/story?id=79535643>.
- G7 Foreign and Development Ministers' Meeting: Communiqué, London, 5 May 2021*, UK Foreign, Commonwealth and Development Office, [online:] www.gov.uk/government/publications/g7-foreign-and-development-ministers-meeting-may-2021-com-munique/g7-foreign-and-development-ministers-meeting-communique-london-5-may-2021.

- Goh E., *The Asia-Pacific's „Age of Uncertainty”: Great Power Competition, Globalisation and the Economic Security Nexus*, [w:] *From Asia-Pacific to Indo-Pacific: Diplomacy in a Contested Region*, red. R. Patman, P. Kollner, B. Kiglics, Singapore 2022, s. 29-52, https://doi.org/10.1007/978-981-16-7007-7_2.
- Grabowski M., *Joe Biden's Strategy in the Asia-Pacific Region: Change or Continuity. A Comparative Analysis*, „Polish Political Science Yearbook” 2021, vol. 50, no. 4, s. 95-105, <https://doi.org/10.15804/ppsy202152>.
- Grabowski M., *Problem Tajwanu w stosunkach amerykańsko-chińskich w latach 1949-2007*, „Politeja” 2007, nr 8, s. 337-352.
- Grzegorzewski F., *Strategic Ambiguity in US-Taiwan Relations During the Donald Trump Administration*, „Polish Political Science Yearbook” 2022, vol. 51, no. 1, s. 59-74, <https://doi.org/10.15804/ppsy202210>.
- Haass R., Glaser B., Bush R., *U.S.-Taiwan Relations: The Past, Present, and Future of a Unique and Consequential Relationship*, Washington, DC 2023.
- Haass R., Sacks D., *American Support for Taiwan Must Be Unambiguous*, „Foreign Affairs” 2020, 2 IX, [online:] <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/american-support-taiwan-must-be-unambiguous>.
- Hunnicut T., *Biden Says He Would Be Willing to Use Force to Defend Taiwan Against China*, Reuters, 24 V 2022, [online:] <https://www.reuters.com/world/biden-meets-japanese-emperor-start-visit-launch-regional-economic-plan-2022-05-23>.
- Indo-Pacific Strategy of the United States*, White House, [online:] <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf>.
- Interim National Security Strategic Guidance*, White House, [online:] <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf>.
- Joint Statement of the United States and Japan*, White House, 13 I 2023, [online:] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/01/13/joint-statement-of-the-united-states-and-japan>.
- Key U.S. Foreign Policy Documents for the Region*, American Institute in Taiwan, [online:] <https://web-archive-2017.ait.org.tw/en/key-documents.html>.
- Kozub-Karkut M., *Realizm neoklasycyzy w perspektywie teorii stosunków międzynarodowych i polityki zagranicznej*, Kraków 2020.
- Lin Cheng-yi, *The Legacy of the Korean War: Impact on U.S.-Taiwan Relations*, „Journal of North-east Asian Studies” 1992, vol. 11, no. 4, s. 40-57, <https://doi.org/10.1007/BF03023495>.
- Major Exercises in East China Sea and Those for Remote Island Defense*, Japan Ministry of Defense, [online:] https://www.mod.go.jp/en/d_architecture/major-exercises/major_exercises_01.html.
- Marking One Year Since the Release of the Administration's Indo-Pacific Strategy: Fact Sheet*, U.S. Department of State, 13 II 2023, [online:] <https://www.state.gov/marking-one-year-since-the-release-of-the-administrations-indo-pacific-strategy>.
- Mead W., *Special Providence: American Foreign Policy and How It Changed the World*, New York 2002, <https://doi.org/10.2307/20033010>.
- MOFA Welcomes US Bills Reaffirming Support for Taiwan*, Taiwan Today, 26 XII 2022, [online:] <https://taiwantoday.tw/news.php?unit=2,6,10,15,18&post=230034>.

- Mutual Defense Treaty Between the United States and the Republic of China*, 2 XII 1954, Avalon Project – Documents in Law, History and Diplomacy, [online:] https://avalon.law.yale.edu/20th_century/chin001.asp#art1.
- National Archives in Washington, DC, Collection HST-WHPRF: White House Press Release Files (Truman Administration), IV 1945-I 1953, Series: White House Press Releases, „Press Release, Statement by the President”, 27 VI 1950, National Archives Identifier: 76089606, [online:] <https://catalog.archives.gov/id/76089606>.
- National Defense Strategy of the United States of America*, U.S. Department of Defense, [online:] <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF>.
- National Security Strategy*, White House, [online:] <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10-2022.pdf>.
- President Tsai Meets US House Delegation Led by Rep. John Curtis*, Office of the President, Republic of China (Taiwan), 20 XII 2022, [online:] <https://english.president.gov.tw/NEWS/6416?DetailNo=US>.
- President Tsai Meets US House Delegation Led by Representative Ro Khanna*, Office of the President, Republic of China (Taiwan), 20 XII 2022, [online:] <https://english.president.gov.tw/NEWS/6448>.
- President Tsai Meets US Senator Marsha Blackburn*, Office of the President, Republic of China (Taiwan), 26 VIII 2022, [online:] <https://english.president.gov.tw/NEWS/6308?DetailNo=US1>.
- Price N., *PRC Military Pressure Against Taiwan Threatens Regional Peace and Stability*, U.S. Department of State, 23 I 2021, [online:] www.state.gov/prc-military-pressure-against-taiwan-threatens-regional-peace-and-stability.
- Remarks by President Biden in a CNN Town Hall with Anderson Cooper*, White House, 22 X 2021, [online:] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/10/22/remarks-by-president-biden-in-a-cnn-town-hall-with-anderson-cooper-2>.
- Remarks by President Trump at APEC CEO Summit, Da Nang, Vietnam*, Donald J. Trump – The White House, 10 XI 2017, [online:] <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-apec-ceo-summit-da-nang-vietnam>.
- Ripley W., Cheung E, Westcott B., *Taiwan's President Says the Threat from China Is Increasing „Every Day” and Confirms Presence of US Military Trainers on the Island*, CNN, 27 X 2021, [online:] <https://edition.cnn.com/2021/10/27/asia/tsai-ingwen-taiwan-china-interview-intl-hnk/index.html>.
- Rose G., *Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy*. „World Politics” 1998, vol. 51, no. 1, s. 144-172, <https://doi.org/10.1017/S0043887100007814>.
- Roy D., *Making Sense of Biden's Taiwan Policy*, „The Diplomat” 2022, 22 IX, [online:] <https://thediplomat.com/2022/09/making-sense-of-bidens-taiwan-policy>.
- Secretary Antony J. Blinken, Defense Secretary Lloyd Austin, Australian Foreign Minister Penny Wong, and Australian Deputy Prime Minister and Minister for Defense Richard Marles at a Joint Press Availability: Remarks*, U.S. Department of State, 6 XII 2022, [online:] <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-defense-secretary-lloyd-austin-australian-for>

eign-minister-penny-wong-and-australian-deputy-prime-minister-and-minister-for-defense-richard-marles-at-a-joint-press-avail.

Taiwan Policy Act of 2022, Library of Congress, [online:] <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/4428/text>.

Tillerson Reaffirms US' Commitment to Taiwan, „Taipei Times” 2017, 10 II, [online:] <https://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2017/02/10/2003664699>.

United States and Taiwan Announce the Launch of the U.S.-Taiwan Initiative on 21st-Century Trade, United States Trade Representative, 1 VI 2022, [online:] <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2022/june/united-states-and-taiwan-announce-launch-us-taiwan-initiative-21st-century-trade>.

United States Innovation and Competition Act of 2021, Library of Congress, [online:] <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/4521/text>.

United States-Republic of Korea Leaders' Joint Statement, White House, 21 V 2022, [online:] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/05/21/united-states-republic-of-korea-leaders-joint-statement>.

U.S.-China Strategic Competition in South and East China Seas: Background and Issues for Congress, Washington, DC 2023.

US Warship Sails Through Taiwan Strait Following China War Games, Reuters, 17 IV 2023, [online:] <https://www.reuters.com/world/us-warship-sails-through-taiwan-strait-following-china-war-games-2023-04-17>.

Filip GRZEGORZEWSKI – dyplomata z dwudziestoletnim stażem pracy w Ministerstwie Spraw Zagranicznych RP oraz Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych. Absolwent stosunków międzynarodowych oraz sinologii na Uniwersytecie Warszawskim, a także Akademii Dyplomatycznej MSZ. Od 2019 roku reprezentuje Unię Europejską na Tajwanie jako dyrektor Europejskiego Biura Ekonomiczno-Handlowego. W latach 2015-2019 przewodniczył w Brukseli Grupie Roboczej ds. Azji i Oceanii (COASI) Rady Unii Europejskiej. COASI zrzesza przedstawicieli wszystkich krajów członkowskich UE i przygotowuje decyzje Rady Unii Europejskiej w sprawach dotyczących Azji i Oceanii. Grzegorzewski sprawował funkcje kierownicze w MSZ jako dyrektor Departamentu Azji i Pacyfiku oraz w Sekretariacie Ministra. W latach 2018-2021 był radcą w Wydziale Politycznym Delegatury Unii Europejskiej w Chinach i Mongolii, a wcześniej pracował w Stałym Przedstawicielstwie RP przy Unii Europejskiej w Brukseli.